Gemeente Amsterdam

Spoedvoordracht voor de College vergadering van 26 november 2024

Portefeuille: Openbare Orde en Veiligheid (2)
Aanpak Binnenstad (26)

Agendapunt: F1

Tekst van openbare besluiten wordt gepubliceerd

Onderwerp

Vergunningplicht toeristische detailhandel

Het college van burgemeester en wethouders besluit

1. Kennis te nemen van het voorstel hoe te komen tot invoeren van vergunningplicht toeristische detailhandel (souvenirwinkels, head-, seed- en smartshops), te beginnen in Stadsdeel Centrum.
2. Er kennis van te nemen dat hiervoor vanaf 2026 structureel € 1.800.000,- per jaar nodig is.
3. De financiering mee te nemen in het proces rond de voorjaarsnota en daarbij te kijken naar de mogelijkheden binnen programma 8 (Veiligheid)
4. In te stemmen met het opleggen van geheimhouding op de bijlage "Probleemanalyse ondermijning toeristenbranche", op grond van artikel 87 van de Gemeentewet. Dit in verband met de belangen genoemd in de artikelen 5.1, lid 1, onder d en 5.1, lid 2, onder i van de Wet open overheid. De geheimhouding wordt opgelegd voor onbepaalde tijd.

Kernboodschap

Het college wil de ondermijnende criminaliteit in de toeristische detailhandel verder aanpakken, en bereidt daarvoor een vergunningplicht voor, te beginnen in het centrumgebied. De benodigde middelen hiervoor zullen zo nodig bij het proces rond de voorjaarsnota worden meegenomen. Zodra de middelen beschikbaar komen, zal de organisatie worden opgebouwd, worden in 2025 de benodigde aanwijzingsbesluit(en) voor de vergunningplicht en een handhavingsstrategie voorbereid, en kan in 2026 van start worden gegaan.

Bestuurlijke achtergrond

Uit aanpakken en onderzoek met partners zoals Politie en Belastingdienst blijkt, dat souvenirwinkels, head- seed- en smartshops (vanaf nu in dit stuk omschreven als 'toeristische detailhandel') uitermate gevoelig zijn voor ondermijnende criminaliteit.

Op 2 april 2024 zijn in B&W rapporten over de parallelle economie besproken (Rapport RIEC 'souvenirwinkels en ondergronds bankieren', rapport 'parallelle economie in de Binnenstad - zie bijlagen). Tijdens deze bespreking zijn ook de eerste oplossingsrichtingen aangedragen. Deze zijn ook in het Bestuurlijk Team van de Aanpak Binnenstad besproken.

Op basis van deze rapporten en oplossingsrichtingen heeft het bestuur gevraagd om een drietal mogelijkheden verder uit te werken:

- Aanpassing handelsregister KvK
- Het Barrièremodel
- Invoeren vergunningplicht toeristische detailhandel

Aan de eerste twee wordt momenteel gewerkt. In deze voordracht wordt ingegaan op de derde: op

basis van een organisatorisch hoofdlijnenvoorstel wordt voorgesteld om het vinden van de benodigde middelen voor uitvoering mee te nemen in het proces rond de voorjaarsnota. Vervolgens worden begin 2025 aanwijzingsbesluit(en)[1] voor de vergunningplicht en een bijbehorend organisatieplan opgesteld. Daarop kan na de zomer 2025 worden gestart met opbouw van een integraal team en kan in 2026 worden gestart met uitvoering.

Dit najaar worden de evaluatie Vergunningplicht Hoogstraten en het rapport over de parallelle economie in de Binnenstad met de raad gedeeld, inclusief vermelding van het voornemen tot invoeren van deze vergunningplicht. In de bijlagen treft u deze rapporten.

[1] Bij het uitwerken van de vergunningplicht, bepalen we onder meer of het best met één aanwijzingsbesluit of met meerdere aanwijzingsbesluiten gewerkt kan worden. In deze voordracht wordt daarom van 'aanwijzingsbesluit(en)' gesproken.

Bestuurlijke prioriteit

Prioriteit vanuit de Aanpak Binnenstad en vanuit de Amsterdamse Aanpak Ondermijning.

Wettelijke grondslag

De burgemeester kan op grond van de APV 2.16A gemotiveerd besluiten om een tijdelijke vergunningplicht in te voeren voor branches, gebieden of panden waar normaliter geen vergunningplicht geldt.

Onderbouwing besluit

Ad 1. Kennis te nemen van het voorstel hoe te komen tot invoeren van vergunningplicht voor toeristische detailhandel, te beginnen in stadsdeel Centrum

Op verzoek van Burgemeester en Wethouders is verkend wat er nodig is om vergunningplicht voor de toeristische detailhandel in te voeren. Organisatorisch en inhoudelijk is daarbij ook gekeken naar de lessen uit de evaluatie vergunningplicht in de Hoogstraten.

Uitbreiden proces vergunningplicht

De eerste verkenning is positief. Het proces voor de vergunningplicht kan procesmatig verbeteringen gebruiken, maar is uitvoerbaar en dus schaalbaar. Op basis van analyse met partners schatten we het aantal bedrijven dat onder een vergunningplicht aangepakt kan worden tussen de 200 en 250[1]. Dat betekent organisatorisch een opschaling van ongeveer 65 (Hoogstraten) naar 250: een vervierVoudiging van de inzet.

Op een vervierVoudiging is de huidige (tijdelijke) organisatie niet ingericht. Er is aanvullende inzet nodig in een integraal samenwerkend team dat deze aanpak per 2026 kan uitvoeren (zie 'organisatie'). Daarvoor zijn middelen nodig, de organisatie moet opgebouwd worden en is een goed onderbouwd aanwijzingsbesluit (of -besluiten) nodig.

Aanwijzingsbesluit(en): uitwerken en voorleggen begin 2025

Er wordt dit najaar gewerkt aan eerste concept aanwijzingsbesluit(en). We onderzoeken hoe we tot een sluitende onderbouwing kunnen komen, op basis van beschikbare informatie van politie,

belastingdienst, RIEC en overige partners.

Elementen die worden meegenomen zijn:

- de onderbouwing voor de noodzaak van invoering van de vergunningplicht (met gebruik van de analyse en rapporten die in april met B&W gedeeld zijn);
- een keuze voor het gebied/branche/pandgericht inregelen van de vergunningplicht (op basis van oa ervaringen Hoogstraten);
- keuze voor de duur van de vergunningplicht: APV 2.16a betreft een tijdelijke vergunningplicht. Insteek is om geen einddatum op te nemen en te zijner tijd te bepalen of een meer duurzame vergunningplicht (vergelijkbaar met Horeca) nodig is;
- juridisch passende definitie;
- verkennen van de mogelijkheid om 'uitloop' toe te passen: het uitbreiden bij een negatieve beoordeling van een aanvraag naar panden waar betrokkene vergelijkbare exploitatie voert;
- werkbare uitwerking in de vergunningsvoorwaarden.

Organisatie: voorstel opzet integraal team in 2025

Om in 2026 te kunnen starten, worden de contouren van de organisatie (bijlage 1) begin 2025 uitgewerkt tot een organisatievoorstel en wordt de organisatie voorbereid. Zodra de middelen beschikbaar zijn gesteld zal worden gestart met werving voor 2026.

Toelichting op de eerste contouren van de voorgestelde organisatie (bijlage 1):

1. Kern is het op te richten integraal team vergunningplicht toeristische detailhandel
2. De burgemeester is primair verantwoordelijk bestuurder voor het instrument vergunningplicht en het aanwijzingsbesluit.
3. Gedeelde governance OOV / Centrum.
4. Bestuurlijke verantwoording over inzet van het instrument vindt plaats via de burgemeester en zal ook via de Aanpak Binnenstad verlopen.
5. Gedeeld opdrachtgeverschap voor de projectleider/coördinator van het uitvoerende integrale team binnen Centrum, ligt bij manager VTH en gebiedsmanager Aanpak Binnenstad.
6. De coördinatie van de uitvoering is daarmee belegd onder Stadsdeel Centrum, nauwe afstemming vindt plaats met OOV (Amsterdamse Aanpak Ondermijning, vergunningplicht) en de betrokken externe partijen (zoals Politie, Belastingdienst).
7. Er wordt een coördinator aangesteld voor de inhoudelijke uitvoering en in 2025 t/m half 2026 een kwartiermaker/projectleider voor het opbouwen van de samenwerking.
8. Vanuit het integrale team wordt ook communicatie opgepakt, waar nodig zal die verlopen via en in het kader van de Aanpak Binnenstad.
9. Het team wordt ingevuld met de benodigde extra capaciteit, die vanuit de verschillende afdelingen bij OOV en Centrum (VTH, CTW), VBT, JZ/JB wordt geworven.
10. De medewerkers die nu Hoogstraten uitvoeren nemen t.z.t. ook deel aan dit team
11. Afstemming met stedelijke coördinatie VTH vindt plaats zodat kennis en expertise gedeeld en geborgd worden.

Planning:

1. Aanwijzen projectleider en coördinator voor opbouw 2025: dit najaar.
2. Begin 2025: organisatieplan en aanwijzingsbesluit vergunningplicht.
3. Medio 2025: Start werving voor organisatie indien middelen zijn toegekend
4. Per 2026: **gefaseerde** uitvoering vergunningplicht: vooralsnog is het voorstel te gaan werken met 60 tot 80 vergunningen per jaar, dit wordt in 2025 bij organisatieplan / aanwijzingsbesluit(en) definitief bepaald. Grootte van de eerste fase is onder meer afhankelijk van gerealiseerde specialistische capaciteit.

Ad 2 en 3:

2. Er kennis van te nemen dat hiervoor vanaf 2026 structureel € 1.800.000,- per jaar nodig is

3. De financiering mee te nemen in het proces rond de voorjaarsnota en daarbij te kijken naar de mogelijkheden binnen programma 8

Benodigde middelen

Op basis van de contouren van de organisatie en inschatting van de aantallen zaken (200-250) bij invoering vergunningplicht, worden de benodigde middelen ingeschat op structureel afgerond **1.800.000** op jaarbasis. In de eerste twee jaar zal dit bedrag iets lager zijn, omdat in de eerste fase (als nog niet alle vergunningen behandeld zijn) iets minder toezicht en handhaving nodig zijn.

Deze middelen worden ingezet voor benodigde (extra) expertise en uitvoeringscapaciteit bij OOV (financieel specialisten en expertise), Centrum (Vergunningen, Toezicht en Handhaving, CTW), inzet Bibob-teams (VBT), juristen en coördinatie (JZ/JB) zie beslispunt 1, en bijlage 1.

Structurele middelen en evaluatie

De middelen zijn structureel nodig. De vergunningplicht zal in de eerste fases extra werk opleveren (meerdere gelijktijdige aanvragen), waarna een continue hoeveelheid van nieuwe aanvragen door het jaar heen overblijft. Het totaal aantal vergunde zaken waar toezicht op nodig is, neemt bij gefaseerde invoering toe in de loop van de eerste jaren. Hoe de hoeveelheid werk zich precies zal ontwikkelen en wat daarvoor de gevolgen voor de organisatie en middelen zijn, wordt besproken bij een eerste tussentijdse ambtelijke evaluatie na 2 jaar.

Consequenties als middelen niet beschikbaar komen

Op dit moment zijn er nog geen middelen vrijgemaakt, dit wordt in het proces rond voorjaarsnota meegenomen en afgewogen. Indien de middelen voor invoering per 2026 niet worden gevonden, kan de vergunningplicht niet worden uitgevoerd. De consequenties hiervan zijn dat de voorbereidende kosten van 0,1 mln (vooralsnog) tevergeefs zijn uitgegeven.

Ad 4. In te stemmen met het opleggen van geheimhouding op de bijlage "Probleemanalyse ondermijning toeristenbranche", op grond van artikel 87 van de Gemeentewet. Dit in verband met de belangen genoemd in artikel 5.1, lid 2, onder b van de Wet open overheid. De geheimhouding wordt opgelegd voor onbepaalde tijd.

Zie onderbouwing geheimhouding.

[1] Er zijn ca. 250 souvenirwinkels, head, seed en smartshops in de binnenstad. Het precieze aantal

fluctueert en kan alleen worden vastgesteld door fysiek de straat op te gaan en de winkels te tellen. Een hernieuwde telling is mogelijk nodig om in 2025 tot een aangescherpte inschatting te komen.

Participatie

In deze fase is participatie niet aan de orde, bij het voorbereiden van de invoering in 2025 worden communicatie naar betrokken ondernemers en hun omgeving, alsmede eventuele participatie bij het invoeren van de vergunningplicht meegenomen.

Financiële onderbouwing

Financiële consequenties van de beslispunten

BATEN						
	Product	I/S	Jaar T	Jaar T + 1	Jaar T + 2	Jaar T + 3
Personeelslasten vergunningplicht toeristische detailhandel	8.2	S	€ 1566539	€ 1610012	€ 1724824	€ 1724824
Budget communicatie en onderzoek	8.2	S	€ 75000	€ 75000	€ 75000	€ 75000
Totale Lasten			€ 1641539	€ 1685012	€ 1799824	€ 1799824

I=Incidenteel
S=Structureel

Consequenties gedekt? Nee

Overige toelichting

Er worden geen baten verwacht omdat leges heffen bij inzet van het tijdelijke APV 2.16-instrument niet is toegestaan.

Overige toelichting:

Voorstel is om de financiering mee te nemen in het proces rond de voorjaarsnota, daarbij te kijken naar programma 8.

Tijdelijke middelen voor het organisatieplan, opzetten van de organisatie en nemen aanwijzingsbesluit worden begroot op € 100.000,-, voor 50/50 te dekken uit tijdelijke bestaande middelen OOV (aanpak Ondermijning) en Centrum (Aanpak Binnenstad).

Conclusie

De genoemde beslispunten in de voordracht hebben wel financiële consequenties en deze zijn niet of gedeeltelijk geraamd in de begroting. Een dekkingsvoorstel ontbreekt of voorziet niet in volledige dekking en derhalve is niet voldaan aan de begrotingsregels.

Communicatie

Binnen de gemeente

Opnemen in de te publiceren besluitenlijst
Ja

Buiten de gemeente

Opnemen in de te publiceren besluitenlijst
Nee, de meegezonden raadsbrieven vormen de communicatie over deze voordracht.

Documenten

Registratienr.	Naam
AD2024-072480	College van B&W Voordracht (pdf)
AD2024-072482	Bijlage 1 Governance, organisatie en planning vergunningplicht TD.pdf (pdf)
AD2024-072484	Bijlage 2 Rapport Evaluatie Vergunningplicht Hoogstraten (pdf)
AD2024-072486	Bijlage 3 - De parallelle economie in de Amsterdamse binnenstad (pdf)
AD2024-072487	GEHEIM - Bijlage 4 - Probleemanalyse ondermijning toeristenbranche binnenstad GEHEIM (msw12)
AD2024-072488	Bijlage 5 RIEC analyse Souvenirwinkels en Criminele Geldstromen (pdf)
AD2024-072541	Advies (pdf)

Besluit college van burgemeester en wethouders

Conform besloten